

آنتونی گیدنز

جامعه‌شناسی

www.ketab.ir

ترجمه منوچهر صبوری

نشرنی

سرشناسه: گیدنز، آنتونی. - Giddens, Anthony ● عنوان و نام پدیدآور: جامعه‌شناسی / آنتونی گیدنز؛ ترجمه منوچهر صبوری. ● مشخصات نشر: تهران، نشر نی، ۱۳۷۶ ● نوبت چاپ: چاپ سی‌وششم، ۱۴۰۰ ● مشخصات ظاهری: ۸۸۶ ص: مصور، نقشه، جدول، نمودار. ● شابک: 6-168-312-964-978 ● وضعیت فهرست‌نویسی: فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا. ● یادداشت: عنوان اصلی: Sociology ● یادداشت: واژه‌نامه؛ کتاب‌نامه: ص. [۸۲۱] - ۸۶۱ ● موضوع: جامعه‌شناسی ● شناسه افزوده: صبوری کاشانی، منوچهر، ۱۳۱۴ - مترجم. ● رده‌بندی کنگره: ۱۳۷۶ ج ۲ ک ۹ / HM ● رده‌بندی دیویی: ۳۰۱ ● شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۶۷۷۲ م

قیمت: ۲۶۰۰۰۰ تومان

«این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.»

www.ketab.ir

نشرنی

جامعه‌شناسی

آنتونی گیدنز

مترجم: منوچهر صبوری

چاپ سی‌وششم: تهران، ۱۴۰۰، ۱۱۰۰ نسخه

لیتوگرافی: باختر ● چاپ و صحافی: غزال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۲-۱۶۸-۹

نشانی: تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان رهی معیری، تقاطع خیابان فکوری، شماره ۲۰

کد پستی: ۱۴۱۳۷۱۷۳۷۱، تلفن دفتر نشر: ۸۸۰۲۱۲۱۴، تلفن واحد فروش: ۸۸۰۰۴۶۵۸-۸۸۰، شماره: ۸۹۷۸۲۴۶۴

www.nashreny.com ● email: info@nashreny.com ● nashreny

© تمامی حقوق این اثر برای نشرنی محفوظ است. هرگونه استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن کلاً و جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

فهرست مطالب

۲۶	خلاصه فصلها و واژه‌نامه	۱۹	پیشگفتار مترجم
	پژوهش بیشتر: منابع برای مطالعه	۲۳	پیشگفتار
۲۶	و کتابشناسی	۲۳	درباره این کتاب
	برای دانشجویان: چگونگی استفاده	۲۳	موضوعات اصلی
۲۶	از این کتاب	۲۵	سامان کتاب

بخش اول در آمدی به جامعه‌شناسی

۱. جامعه‌شناسی: مسائل و دیدگاهها

۴۲	جامعه‌شناسی درباره کنشهایمان به ما چه می‌آموزد؟	۳۲	جامعه‌شناسی درباره چیست؟ چند مثال
۴۲	ساختار اجتماعی و کنش انسانی	۳۲	عشق و ازدواج
۴۳	توسعه بیش جامعه‌شناختی	۳۳	تندرستی و بیماری
۴۴	آیا جامعه‌شناسی علم است؟	۳۳	مثال دیگر: جرم و مجازات
۴۵	عینیت	۳۵	پیامدها: ماهیت جامعه‌شناسی
۴۶	اهمیت عملی جامعه‌شناسی	۳۶	دگرگونی در جهان امروزی
۴۶	درک وضعیتهای اجتماعی	۳۷	جامعه‌شناسی و 'باورهای معمولی'
۴۶	آگاهی از تفاوت‌های فرهنگی	۳۹	سؤالات جامعه‌شناختی
۴۷	ارزیابی نتایج سیاست‌گذاریها	۳۹	سؤالات واقعی
۴۷	افزایش خودشناسی	۳۹	سؤالات تطبیقی
۴۸	نقش جامعه‌شناس در جامعه	۳۹	سؤالات تکوینی
۴۸	نتیجه‌گیری	۴۰	سؤالات نظری
۴۸	خلاصه	۴۱	نتایج خواسته و ناخواسته کنش انسانی

خلاصه	۳۰۹
منابع برای مطالعه بیشتر	۳۱۱

۹. گروهها و سازمانها

شکلهای ارتباط	۳۱۳
گروههای نخستین و دومین	۳۱۳
سازمانهای رسمی	۳۱۴
بوروکراسی	۳۱۵
دیدگاه وبر درباره بوروکراسی	۳۱۶
شرکتهای ژاپنی	۳۲۰
عوامل مؤثر بر روی سازمانها در جهان امروز	۳۲۴
کارکنان حرفه‌ای	۳۲۴
تکنولوژی اطلاعات	۳۲۶
محیط فیزیکی سازمانها	۳۲۷
نظارت و انضباط در سازمانها	۳۲۸
نظارت	۳۲۸
انضباط	۳۳۰
سازمانهای بازداشتگاهی	۳۳۱
توسعه سازمانهای بازداشتگاهی	۳۳۱
سازمانهای غیر بوروکراتیک:	
گروههای خودیاری	۳۳۲
ویژگیهای گروههای خودیاری	۳۳۳
نتیجه‌گیری	۳۳۴
خلاصه	۳۳۴
منابع برای مطالعه بیشتر	۳۳۶

۱۰. سیاست، حکومت و دولت

ویژگیهای دولتها	۳۳۸
دستگاه سیاسی	۳۳۸
سرزمین	۳۳۹
قانون و استفاده از زور	۳۳۹
دولتهای امروزی	۳۴۰
تعاریف	۳۴۰
حقوق شهروندی	۳۴۱
دموکراسی	۳۴۲
انواع دموکراسی	۳۴۳
جاذبه عام دموکراسی و انحطاط رژیمهای	
سلطنتی	۳۴۵
نخبه‌گرایی دموکراتیک و نظریه‌های کثرت‌گرا	۳۴۵
نخبه‌گرایی دموکراتیک	۳۴۶
نظریه‌های کثرت‌گرا	۳۴۸
انتقادات و ارزیابی نظریه‌ها	۳۴۸
احزاب سیاسی و رأی دادن در کشورهای غربی ..	۳۴۹
رأی دادن و نتیجه	۳۵۱
احزاب و رأی دادن در بریتانیا	۳۵۲
سیاست حزبی: شکستن قالبها	
در اواخر قرن بیستم؟	۳۵۷
نظریه‌های پرمشولیت بودن دولت و	
بحران مشروعیت	۳۵۷
مشارکت سیاسی زنان	۳۵۹
الگوهای رأی دادن و نگرشهای سیاسی	۳۵۹
زنان در سازمانهای سیاسی	۳۶۱
عمل سیاسی نهادی نشده	۳۶۲
چه کسانی حکومت می‌کنند؟	۳۶۵
'حلقه درونی' در ایالات متحده آمریکا ...	۳۶۷
نخبگان در بریتانیا	۳۶۷
ارزیابی	۳۷۰

۳۷۰	توتالیتاریسم
۳۷۱	خلاصه

۱۱. جنگ و ارتش

۳۷۵	جنگ در گذشته
۳۷۵	جوامع باستانی
۳۷۷	جنگ در اروپا و مستعمرات آن
۳۷۷	صنعتی شدن جنگ
۳۷۸	جنگ کامل
۳۸۱	جنگ و تجاوز
۳۸۴	الگوهای سازمان نظامی
۳۸۵	ویژگیهای ارتش امروزی
۳۸۶	ارتش در بریتانیا
۳۸۹	زنان و جنگ
۳۹۱	مبارزات زنان علیه جنگ
۳۹۴	ارتش، سیاست و جامعه
۳۹۴	حکومت و نفوذ نظامیان
۳۹۷	نیروی مسلح در جهان سوم
۳۹۸	انواع حکومت نظامی
۳۹۹	تروریسم و جنبشهای چریکی
۴۰۶	هزینه‌های نظامی جهانی و تسلیحات
۴۰۶	ذخایر سلاحهای هسته‌ای
۴۰۷	سلاحهای شیمیایی
۴۰۸	تجارت اسلحه
۴۱۰	مسابقه تسلیحاتی
۴۱۱	بحث بازدارندگی
۴۱۵	دنیا بدون جنگ؟
۴۱۶	خلاصه
۴۱۸	منابع برای مطالعه بیشتر

بخش چهارم. نهادهای اجتماعی

۱۲. خویشاوندی، ازدواج و خانواده

۴۲۴	خویشاوندی
۴۲۵	گروههای کلان
۴۲۶	روابط خانوادگی
۴۲۶	تک‌همسری و چندهمسری
۴۲۸	خانواده و ازدواج در تاریخ اروپا
۴۲۹	تحول زندگی خانوادگی
۴۳۱	تغییرات در الگوهای خانواده در سراسر جهان
۴۳۲	راستاهای تغییر
۴۳۳	خانواده و ازدواج در انگلستان
۴۳۳	ویژگیهای کلی
۴۳۴	روندهای توسعه
۴۳۶	عوامل مؤثر بر خانواده و ازدواج در عصر حاضر
۴۳۷	طلاق و جدایی در غرب
۴۳۷	افزایش طلاق
۴۳۹	تجربه طلاق
۴۴۲	طلاق و کودکان
۴۴۳	ازدواج مجدد و والدین ناتنی
۴۴۳	ازدواج مجدد
۴۴۴	خانواده‌های ناتنی
۴۴۶	رویه تاریک خانواده

۷۰۷	سوسیالیزم: دستوردهنده قرن بیستم	۷۹۹	تأثیرات سیاسی
۷۰۸	جایگزینهای سوسیالیزم	۷۰۰	تأثیرات فرهنگی
۷۱۰	دگرگونی اجتماعی: نظریه به آینده	۷۰۱	تغییرات جاری و دورنمای آینده
۷۱۱	خلاصه	۷۰۱	نظریه همگرایی
۷۱۲	منابع برای مطالعه بیشتر	۷۰۴	به سوی جامعه فراصنعتی؟
		۷۰۶	سرمایه‌داری و سوسیالیزم

بخش ششم. روشها و نظریه‌ها در جامعه‌شناسی

۲۱. کار با جامعه‌شناسی: روشهای تحقیق	
۷۳۲ ارزیابی	۷۱۶ استراتژی تحقیق
۷۳۳ پژوهش اسنادی	۷۱۶ مسأله تحقیق
۷۳۵ آزمایش	۷۱۷ بررسی مدارک
۷۳۶ خواندن جدول	۷۱۸ روشن ساختن مسأله تحقیق
روشهای دیگر: مصاحبه، زندگینامه‌ها،	۷۱۸ تهیه طرح تحقیق
یادداشت‌های روزانه و تحلیل گفتگو	۷۱۸ انجام دادن تحقیق
۷۳۸	۷۱۸ تفسیر نتایج
۷۴۱	۷۲۰ گزارش یافته‌های تحقیق
مسائل اخلاقی تحقیق با پاسخگویان	۷۲۰ فرایند کلی
۷۴۳ اعتراض می‌کند	۷۲۰ روش‌شناسی عمومی
۷۴۵ دشواریهای انتشار: تجربه والیس	۷۲۰ رابطه علت و معلولی و همبستگی
۷۴۶ تأثیر جامعه‌شناسی	۷۲۵ روشهای تحقیق
۷۴۶ خلاصه	۷۲۵ کار میدانی
۷۴۸ منابع برای مطالعه بیشتر	۷۲۸ پیمایش

۲۲. پیدایش و توسعه تئوری جامعه‌شناختی	
۷۵۴ تحولات بعدی	۷۵۰ خاستگاه نخستین
۷۵۵ رویکردهای امروزی	۷۵۰ اگوست کنت
۷۵۵ کارکردگرایی	۷۵۱ امیل دورکهایم
۷۵۸ ساختگرایی	۷۵۲ کارل مارکس
۷۶۰ نظریه کنش متقابل نمادین	۷۵۳ ماکس وبر

۷۷۱	نظریه‌ها	۷۶۱	مارکسیسم
۷۷۲	مثال: اخلاق پروتستان	۷۶۲	مشکلات نظری
۷۷۵	تفکر نظری در جامعه‌شناسی	۷۶۴	ساختار و کنش
۷۷۶	خلاصه	۷۶۶	وفاق و تضاد
۷۷۷	منابع برای مطالعه بیشتر	۷۶۷	شکل‌گیری جهان مدرن
		۷۷۰	مسأله جنسیت

بخش هفتم. ضمیمه و واژه‌نامه‌ها

۷۹۳	واژه‌نامه اصطلاحات مهم	۷۸۱	ضمیمه: چگونگی از کتابخانه استفاده کنیم
۸۱۵	واژه‌نامه فارسی - انگلیسی	۷۸۲	منابع اطلاعات عمومی در جامعه‌شناسی
۸۲۱	کتابشناسی	۷۸۲	مجلات جامعه‌شناسی
۸۶۳	فهرست راهنما	۷۸۳	پژوهش برای رساله‌های یا طرح‌های پژوهشی طولانی‌تر
		۷۸۴	واژه‌نامه مفاهیم اساسی

پیشگفتار مترجم

هنگامی که مسئولان نشر نی ترجمه کتاب 'جامعه‌شناسی' نوشته آنتونی گیدنز جامعه‌شناس نامدار انگلیسی را به من پیشنهاد کردند با وجود اشتغالات فراوان تدریس دانشگاهی و به‌ویژه آنکه تألیف کتابی درسی را در یکی از حوزه‌های خاص جامعه‌شناسی در دست داشتم و پذیرفتن کار ترجمه کتاب جامعه‌شناسی گیدنز باعث می‌شد که موقتاً آن را کنار بگذارم، به‌خاطر ویژگیها و امتیازات فراوان آن نسبت به کتابهای دیگر جامعه‌شناسی ترجمه این کتاب را پذیرفتم. همان‌گونه که خواننده گرامی ملاحظه خواهد کرد این کتاب به‌راستی در میان کتابهایی که در این رشته به‌زبان فارسی ترجمه شده، بی‌همتا است و جای چنین کتابی مدتها بود که در میان کتابهای جامعه‌شناسی جای می‌برد.

ویژگیها و امتیازات این کتاب بسیار زیاد است و من در اینجا تنها به برخی از آنها اشاره می‌کنم که از نظر دانش‌پژوهان و علاقمندان به جامعه‌شناسی در کشور و خارج اهمیت بیشتری برخوردار است. کتاب جامعه‌شناسی نوشته آنتونی گیدنز کتابی است جامع و حاوی آمار، پژوهشها و پیشرفتهای این علم که در عین حال به‌شیوه‌ای روان و جذاب نگاشته شده و با آوردن مثالها و نمونه‌های تجربی فراوان از جوامع و فرهنگهای گوناگون فهم مطالب و مباحث کتاب را برای دانشجویان آسان می‌کند. جامعیت کتاب و طرح و بررسی مهمترین مسائل و موضوعات اساسی جامعه‌شناسی آن را به‌صورت کتابی در آورده است که نه تنها مورد استفاده دانشجویان رشته جامعه‌شناسی و برخی رشته‌های دیگر علوم اجتماعی به‌ویژه مردم‌شناسی قرار می‌گیرد بلکه می‌تواند به‌عنوان کتابی مرجع همواره در دسترس دانشجویان، پژوهندگان و برنامه‌ریزان و مدیرانی باشد که در حوزه‌های گوناگون آموزش، پژوهش یا امور اجتماعی فعالیت می‌کنند.

انگیزه مؤلف در نوشتن این کتاب که حاصل سالها تدریس و پژوهش در حوزه‌های مختلف جامعه‌شناسی است، همان‌گونه که خود یادآور شده است، ضرورت وجود کتابی در مبنای جامعه‌شناسی به‌زبانی ساده و تنظیم و تدوین مجدد برخی از دیدگاهها و مسائل و موضوعات اصلی جامعه‌شناسی با توجه به‌جدیدترین تحولات و پیشرفتهای در این رشته بوده است و نه صرفاً نوشتن یک کتاب درسی دیگر؛ کتابی که در عین تازگی تحلیل همه موضوعات اساسی مورد توجه جامعه‌شناسان امروز را در برداشته باشد و در عین حال که مباحث و اصول جامعه‌شناسی را تا آنجا که ممکن است به‌زبانی ساده بیان می‌کند پیچیده‌ترین مسائل و پیشرفتهای مهم در نظریه‌ها و اندیشه‌های جامعه‌شناختی را مطرح و بررسی نماید. اگر چه جامع بودن کتاب باعث مفصل بودن آن شده اما آن را به‌صورت کتابی کم‌نظیر در مبنای جامعه‌شناسی در آورده

است که در عین حال که آگاهی‌بخش و روشنگر است مفاهیم و موضوعات کلاسیک و جدید جامعه‌شناسی را به‌شیوه‌ای بیان می‌کند که شور و شوق خواننده را برمی‌انگیزد و او را به‌اندیشه و تفکر وامی‌دارد. به‌علاوه، همان‌گونه که مؤلف خاطر نشان کرده است، بسته به‌نیاز دانشجویان و در سطوح مختلف آموزش می‌توان تنها فصلهایی از کتاب را، که هر یک می‌تواند به‌صورت واحدی کم‌ویش مستقل در نظر گرفته شود، برای مطالعه و تدریس برگزید یا حتی توالی فصلها را با توجه به‌نیاز دوره آموزشی و میزان فراگیری و معلومات قبلی دانشجویان تغییر داد. این ویژگیها سبب گردیده که کتاب علاوه بر رفع نیاز دانشجویان و پژوهندگان رشته جامعه‌شناسی نیازهای دانشجویانی را نیز برآورد که در سایر رشته‌های علوم اجتماعی یا رشته‌های دانشگاهی یا دوره‌های آموزشی تحصیل می‌کنند که با جامعه‌شناسی به‌عنوان رشته فرعی سروکار دارند یا درس مبانی جامعه‌شناسی در برنامه‌های آموزشی آنان وجود دارد، و همچنین نیاز کسانی را که به‌علت علاقه شخصی برای نخستین بار به‌مطالعه جامعه‌شناسی می‌پردازند.

یک ویژگی مهم دیگر این کتاب شیوه نگرش تاریخی آن است که به‌گفته مؤلف فراتر از کاربرد نگرشی جامعه‌شناختی نسبت به گذشته است و به شیوه‌ای اساسی به‌درک و شناخت نهادهای کنونی کمک می‌کند. طرح مسائل و مباحث جامعه‌شناختی در پرتو مطالعات تاریخی و با دیدی انتقادی آن‌گونه که در این کتاب ملاحظه می‌شود متأسفانه در بسیاری از کتابهای درسی جامعه‌شناسی در گذشته وجود نداشته است. اما خوشبختانه یکی از مهمترین تحولات در جامعه‌شناسی طی سالهای اخیر توجه دوباره به‌شیوه تحلیل تاریخی است. این نگرش تاریخی یکی از امتیازات کتاب جامعه‌شناسی گیدنز است.

یک امتیاز مهم دیگر کتاب حاضر مطالعه تطبیقی جوامع گوناگون، یعنی نه تنها کشورهای صنعتی اروپای غربی و آمریکا که تنها کشورهایی هستند که معمولاً در کتابهای جامعه‌شناسی مطرح می‌شوند، بلکه جوامع اروپای خاوری و به‌ویژه کشورهای کمتر توسعه یافته یا کشورهای جهان سوم است. معمولاً در کتابهای درسی جامعه‌شناسی جوامع اخیر یا اساساً نادیده گرفته شده‌اند و یا چنانچه برخی مسائل آنها در کتابهای مربوط به حوزه‌های خاص جامعه‌شناسی مطرح شده کمتر در چشم‌اندازی وسیع و در زمینه کل تاریخ توسعه و تکامل اجتماعی در نظر گرفته می‌شود و به آنها تنها به‌عنوان کشورهای فقیر و عقب‌مانده کاملاً جدا از جوامع صنعتی و متفاوت با آنها نگریسته می‌شود. گیدنز این‌گونه نگرش نسبت به جوامع جهان سوم را نادرست می‌داند و معتقد است این جوامع از دیرباز با کشورهای صنعتی توسعه یافته پیوند داشته‌اند و این پیوند متقابل بوده است. جوامع جهان سوم به‌گفته گیدنز تحت تأثیر استعمار و پیوندهای تجاری با دولتهای غربی شکل گرفته‌اند و ارتباطاتی که غرب با این کشورها برقرار کرده به‌نوبه خود در توسعه و تحول خود غرب تأثیر نیرومندی داشته است. برای مثال، این واقعیت که جمعیت سیاهپوست قابل توجهی در ایالات متحده آمریکا و برزیل وجود دارد نتیجه 'تجارت انسان' یا تجارت برده است که توسط استعمارگران گسترش یافت. در عصر حاضر نیز در نتیجه فرایند سریع جهانی شدن، پیوندها و ارتباطات بین کشورهای جهان اول و سوم حتی پیچیده‌تر شده‌اند.

ویژگی برجسته دیگر کتاب حاضر توجهی است که به‌مسائل ناشی از نابرابریهای اجتماعی، تبعیض نژادی، تبعیض سنی و تبعیض جنسی یا نابرابریهای میان زنان و مردان نشان داده است. در ارتباط با نابرابریهای اخیر